

ADALÉK II. APAFI MIHÁLY HÁZASSÁGÁHOZ

II. Apafi Mihály Erdély választott fejedelme 1694-ben kötött házasságot Bethlen Gergely főgenerális leányával, Bethlen Katával. A házasság súlyos politikai következményekkel járt, mivel mint az 1694. szeptember 6-i az erdélyi királyi kormányshékhéz intézett császári leiratból kiderül, a császár "előleges tudása és beleegyezése nélkül" történt.¹ Jakab Elek Apafiról szóló tanulmányában inkább érzéseire, mint adatokra támaszkodva feltételezi az udvar másirányú házasítási szándékát: "Nem bírok róla eredeti adatot, de hiteles írók állítják, hogy az udvarnak szándéka volt Apafinak római katolikus hölgyet adni nőül; jóakarói ellenben magyar és pedig reformált vallású nőt ajánltak, s ő ezt annál készségesebben fogadta, mert anyja is ezt végrendeletében lelkére kötötte."²

Apafi naplójában nincs ugyan szó a végrendelet befolyásoló hatásáról, inkább saját hajlandóságáról és jó embereinek segítő szándékáról. 1694. február 24-i naplójában olvashatjuk:

"Hamvas szeredán ebéd után 12 órakor az Istennek kiváltképpen való rendeléséből s tanácsából jegyzettem el magamnak feleségül erdélyi főgenerális Bethlen Gergely uram ő kegyelme negyedik leányát, Bethlen Kata kisasszonyt. Ezen dolgomban igen hűségesen forgodott Bethlen László uram."³

Ugyancsak Bethlen László közbenjárására érkezett meg a gubernátor házassági engedélye is.

"30. (Maji) Pünkösd első napján érkezett Bethlen László uram hozzám Porumbákra, estve vacsora után, meghozván ő kegyelme, hogy az úr, Gubernátor uram is jovalja házasságomat. Ekkor ismét újólág Bethlen László uram által gyűrűt küldöttem Gubernátor uramhoz, hogy ő kegyelme az mátkámnak megküldje."⁴

Június 30-án Bethlen László visszatért a Gubernátortól, magával

hozván Bethlen Kata jegygyűrűjét. Az esküvőről, sejtette annak politikai kihatását, Bethlen Miklós önéletírásában olvashattunk:

"Úgy hívnak bé osztán egy házba s megmondá a gubernátor a fejedelem azon nap megleendő házasságát. Négyen voltunk: Bánffi, Gergely, Elek és én. Kérének, hogy adjam ki ezt is, mint a tegnapi. Én mondám; Elvégezett dologhoz nem kell tanács, mindazáltal én conscienciámnak ecomerálásáért megmondom, micsoda nehéz dolgoktól féltem én mindnyájan az interresatus feleket, és mindenekfelett az fejedelmet, hogy én jövendőben ne okoztassam senkitől. Tartott egy órát legalább a discursus, sed fatum erat, azalatt a fejedelem érkezék, és én kiadám a hűgomat s megesküvének. Már ennek Isten szánja meg a dolgát; semmi sem múlt el az én akkori jövendölésemben. Úgy érkezék csakhamar az említett levele a császárnak."⁵

Apafi Mihály naplójába a következőket jegyezte be június 30-ról:

"Isten segítségével sok nagy rendek praesentiájában váltottam gyűrűt az mátkámmal solemniter Budonban, estve felé az Gubernátor uram szállásán esküdtünk meg is. Esketett meg Diósi András uram az radnothi praedicator, melyet adjon Isten lelkem idvességire s vigasztalásomra."⁶

Apafi naplójában még egyszer említetik mátkájának meglátogatása (július 12-13.), mivel a napló augusztus 2-án megszakad, Apafi és Bethlen Kata házasságához szolgál adalékul a most közreadott levél, ahhoz a házassághoz, amely következtében Apafi "elugrotta bizony a fejedelemséget".⁷

A levél az Österreichische Nationalbibliothek kéziratárában található 20/7-1. jelzet alatt.

Igaz Szeretettel valo Szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek Édes Szivem. Kívánom Isten Kegyelmedet sokáig boldogul éltesse.

Kegyelmedhez valo Szeretetbéli igaz hűségemis azt hozván magával, akartam Kegyelmedet látogattatni; Kívánom irásom talállya Kegyelmedet jó egészségben: Magam egészségérül írhatom Kegyelmednek; hogy most Isten Kegyelmebüil jól vagyok; Kéremis Kegyelmedet maga egészségérül izennyenn Bethlen László Uram által; Ha Isten engedi énis nem sok időre megh látogatom Kegyelmedet; mert Szerencséebb napomnak tartom azt mikor Kegyelmeddel lehetek; mikor pedig távul esem Kegyelmedtül, mennyi sok bélső Fájdalim legyenek szüntelenül, azt soksága miá ki nem írhatom, és mondhatom; de Isten csak hamar ezekbüilis ki veszen, s szeréncés napokat

ad Kegyelmeddel edgyütt érnem. Bethlen László Urammal van másfél heténél több, hogy csak ketténn eszünk; de már most csak egyedül vagyok; és ked egésségéért mind csak magamra kel köszönnöm az pohárt, s az étket.

Ezzel Istennek ajánlom K[egye]l[me]d[ét], és maradok mind holtig

K[egye]l[me]d Szerelmes hű
igaz Mátkája; Édes lelkem.

Radnoth 13. Augusti

Anno 1694.

Apafi Mihály

Jegyzetek

1. Leopold császárnak az erdélyi kir. kormányzékhez intézett s azt a II. Apafi hír és engedély nélküli házasságáért feleletre szólító rendelet. in Jakab Elek, **Az utolsó Apafi**, MTTár, 1875. Okleveles függelék XXI.
2. Jakab E., i. m. 53. A végrendelet: **Okleveles függelék XI.**
3. **I. és II. Apafi Mihály erdélyi fejedelmek naplója 1634-1694**, Közli Tóth Ernő, Erdélyi Múzeum, 1900. 53.
4. I. m. i. h.
5. **Bethlen Miklós Őnéletírása**. Bev. Tolnai Gábor. Sajtó alá rend. V. Windisch Éva. Bp. 1955. II. 12.
6. I. m. 54.
7. Cserei Mihály, **Erdély históriája (1661-1711)** Sajtó alá rend.: Bánkúti Imre. Bp., 1983. 268.